

тотожність самому собі, на основі якої людина відрізняє себе від зовнішнього світу та інших людей. Збереженню культурної ідентичності та самоідентичності болгар Запорізького Приазов'я сприяли: загальні принципи взаємин у процесі спілкування; власні соціально-психологічні орієнтири, в якому та чи інша етнічна спільнота зростає та формується; компактне розселення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глебова Н. І. Етнокультурна ідентичність спільнот Запорозького Краю. Соціокультурні та освітні процеси Запорізького Приазов'я: проблеми, пошуки та перспективи. Мелітополь-Запоріжжя: Вид-во Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатопрофільного центру, 2013. 608 с.
2. Пейков В. Етнічна сомоідентифікація бессарабських болгар за часів Незалежної України. Культурний простір бессарабських болгар. Ізмаїл-Болград: Ібріс, 2018.
3. Юрчак Н. Культурна ідентичність в умовах глобалізації. *Збірник тез доповідей*: матеріали XV наукової конференції ТНТУ імені Івана Пулюя. 14-15 грудня 2011р. Тернопіль. 2011. С. 304.

Альбіна ШЕВЧЕНКО,

студентка 1 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Науковий керівник: **Ігор ЛИМАН,**

д.і.н., професор (БДПУ)

ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКА ЕКСПАНСІЯ НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЕЛІ У XIV-XVII ст.

Актуальність даної теми полягає у тому, що польсько-литовська експансія, вплинула на політичне, економічне, культурне та релігійне життя українців.

Мета. Прослідкувати становище українських земель під владою Литовської та Польської держав у XVI - XVII століттях.

Методи дослідження. Під час роботи над темою були використані такі методи дослідження, як порівняльний та історичний, що дали можливість пояснити історичні факти та розкрити їх сутність.

Ступінь дослідження. У XIV ст. переважна частина українських земель увійшла до складу Великого Князівства Литовського, причиною чого було ослаблення українських земель за часів монголо-татарської навали. Наслідком інкорпорації українських земель були як позитивні, так і негативні процеси. Литва зберігала стару систему управління, закони, звичаї, мову та культуру, але, ліквідувала удільні князівства (Волинське, Подільське, Київське, Чернігово-Сіверське). Спробою згуртувати суспільство від постійної зовнішньополітичної загрози стали Литовські статuti (1529, 1566, 1588 pp.), що закріплювали норми звичаєвого права та соціально-економічні зрушення, які відбувалися протягом XIV-XVI ст. Поширювався розвиток товарно-грошових відносин, що призвів до розповсюдженню

фільварків. Фільварок – це багатогалузеве господарство, яке орієнтовано на ринок і засноване на панщині та кріпацькій праці селян. Поширенню фільваркової системи сприяла земельна реформа – «Устав на волоки» (1557 р.), згідно з якою збільшувались повинності та податки селян, і продовжувався процес їх покріпачення. У XIV-XVI ст. на українських землях набувало поширення Магдебурзьке право – система юридичних норм, що визначали порядок місцевого самоврядування. Згідно з ним місто здобувало суверенітет – повноту і вищість влади на власній території. Головною складовою Магдебурзького права була можливість міського населення обирати органи місцевого самоврядування – магістрати (Ради) та суд. Також Магдебурзьке право визначало функції ремісничих цехів, купецьких гільдій, регулювало питання успадкування майна, опіки, визначало покарання за кримінальні злочини. Одними з перших міст, які оволоділи цим правом були - Львів (1356 р.) та Київ (1494-1497 рр.). Завдяки запровадженню Магдебурзького права зростав економічний розвиток міст. У середині XVI ст. збіг зовнішніх (Лівонська війна (1558 р.) Великого Князівства Литовського з Московським царством за Прибалтику) і внутрішніх (прагнення литовського боярства до зрівняння у правах з польською шляхтою) чинників, призвели до об'єднання Королівства Польського і Великого Князівства Литовського в єдину державу – Річ Посполиту. Союз двох держав було офіційно оформлено на сеймі у Любліні 1 липня 1569 р. Річ Посполита – польсько-литовська держава, яка мала спільного виборного короля, грошову одиницю та зовнішню політику. Домінувала у всьому Польща. Платою за збереження державної суверенності Литви стали українські землі – Підляшшя, Волинь, Київщина і Брацлавщина, що були приєднані до Польської корони. Новий польський режим проникав углиб української території і закладав основи денационалізації українського етносу. Українців змушували зрікатися рідної мови, традицій, православ'я і переходити до католицизму, тобто ополячувалися. Така позиція негативно сприймалась українцями (міщанами, бідною шляхтою та селянами), які не бажали миритися з польським засиллям. Тому правляча верхівка Речі Посполитої висунула ідею створення нової уніатської церкви за рахунок штучного об'єднання двох церков – католицької і православної. У Бересті (16 жовтня 1596 р.) була створена Берестейська Церковна унія.

Люблінська унія справила великий вплив на спосіб життя українців та соціально-економічні відносини на українських землях. Річ Посполита остаточно ліквідувала залишки старої адміністративної системи колишніх руських князівств. Українські землі були поділені на 7 воєводств (Руське, Белзьке, Київське, Галицьке, Чернігівське, Волинське та Брацлавське), де проживало 28 % всіх мешканців держави, етнічних українців. Але несприятлива зовнішньополітична і внутрішньополітична ситуація не зупинила розвитку національного, економічного, політичного, культурного і релігійного життя українських земель. Зростала свідомість українського народу і його прагнення до боротьби проти поневолення.

Основні висновки. Отже, політика Литви та Польщі щодо українських земель має як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивним називаємо запровадження Магдебурзького права, яке започаткувало міське самоврядування і позитивно вплинуло на розвиток економіки в українських

містах; проникнення течій ренесансу і бароко, які принесли зміни в суспільне і культурне життя українців; ознайомлення українського суспільства з ідеями Реформації, що змінили релігійно-політичне становище православної церкви. Більш лояльною до українських земель була політика Литви, що сповідувала гасло «старого не міняємо, нового не впроваджуємо». Українці ж, у свою чергу, показали, що вони є окремою суспільною силою і здатні боротися за свою державу і права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінниченко О.О. Річ Посполита. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Rich_Pospolyta (дата звернення: 07.03.2020).
2. Лазарович М. В. Історія України: навч. посіб. К., 2013. 86 с.
3. Становище українських земель у складі Речі Посполитої. / ХНУПС / URL: <http://moodle.hups.mil.gov.ua/mod/book/view.php?id=9514&chapterid=37> (дата звернення: 07.03.2020).

Юлія ШАПОВАЛ,
магістрантка 1 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Науковий керівник: **Марина АНТОЩАК,**
к. і. н., доцент (БДПУ)

ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ РАДЯНСЬКИХ ЖІНОК У 1960-1980-Х РР.

Актуальність. Дослідження повсякденного життя останнім часом стало одним із провідних напрямків історичної науки. Це не дивно, адже вивчення історії повсякдення дозволяє сформувати цілісну картину певного історичного періоду. Упродовж останніх десятиріч з'явилося чимало публікацій, присвячених радянському повсякденню, однак, певні аспекти все ще лишаються малодослідженими. Недостатньо вивченим залишається і жіноче повсякдення 60-80-х рр. ХХ ст. Особливої актуальності набуває гендерний аспект цього питання, оскільки в зазначений період жінки працювали на рівні з чоловіками, освоюючи найскладніші професії, керували вантажними машинами, будували складні об'єкти, займали керівні посади на підприємствах. Як на побутовому, так і на суспільно-політичному рівнях жінки, не поступаючись чоловікам, уособлювали не лише красу та хазяйновитість, а й справжню мужність, стійкість та відвагу.

Ступінь дослідження проблеми. Інтерес до «жіночого питання» був присутній ще в радянські часи, однак, такі праці носили дещо заідеологізований характер. З розвитком «жіночої історії» та гендерних досліджень з'явилися ґрунтовні праці, які дозволяють отримати уявлення про жінку радянської епохи. Питання жіночого повсякдення, а саме особливості матеріально-побутового життя, сімейні відносини та дозвілля 1960-80-х рр. порушували у своїх працях такі дослідниці як Ю. Кузьменко, О. Кісь, М. Музичка, М. Смольницька та ін.